

Ялтинське надбережжя

Лариса Письменна

Зелене, не синє й не чорне, а саме — зелене море. Приземкуваті пелехаті пальми, тугий дрібнолистий тис, акуратно спотворений секатором у стандартні шпалери. Різномовний людський потік вирує надбережжям. Більшість святково зодягнена — то курортники або "дикуни". Чимало й іноземних туристів — надбережжя концентрує на собі майже весь приїжджий люд. Наші гірники чи колгоспники вбрані не гірше від закордонних гостей. Та де — не гірше, значно краще, святковіше: багато туристів зодягнені підкреслено просто, навіть недбало. Ну й нехай робі демонструють певну зневагу до наших звичаїв на святі зодягатися по-святковому, бо ж спочинок над морем то таки свято. І нехай наші змагаються — в кого модерніший піджак, нехай жінки ревниво перевершують одна одну яскравістю барв своїх суконь чи брючних костюмів, нехтуючи поодинокими (і все ж вони є) "інтуристськими" посмішечками. Зрештою — ми у себе вдома, понад оцим чудесним, неповторним морем. Море не потребує жодних прикрас, а людина любить себе прикрашати, напрацювавшись спершу, а тепер спочиваючи.

Місце біля стели, встановленої на честь визволення Криму, захопила легкова машина, вщерть обліплена плакатами: громадян закликали купувати квитки грошово-речової лотереї, головні виграші були спокусливо намальовані. Програвач з машини потужно шпарить естрадні мелодійки, заглушуючи навіть плюскіт моря та різномовний людський гомін. Вітрини магазинів демонструють свої принади: пляшки з вином, галантерею, сувеніри... Поміж принад кактуси по-домашньому розіклали м'ясисті лапи, схожі на колючі котлети. Але котлети — то справа занадто буденна, а сюди пасують шашлики. Он парубійко в білій куртці й спортивній шапочці намощує пожмакані газети на дно мангала, зверху — тріски і, третім шаром, — деревне вугілля. Підпалює газети, вмикає біля торця мангала електричного вентилятора на довгому шнурі. За кілька хвилин зажеврило вугілля, а над ним шкварчать, укладені рядком, шампури з шматочками м'яса — шашлики. А що все це священнодійство відбувається під вільним небом, то шашличний запах переможно пливе понад берегом. І вже потяглося вервечкою чоловіче плем'я на той запах, збивається навколо довгоногих столиків. Забрызкотіли склянки з вином.

Внизу, на самому березі, годують чайок, підкидаючи вгору шматочки хліба. Чайки голосно кигичуть, кружляють зграями і спритно ловлять у повітрі здобич.

— А вгодовані які! — дивується старий колгоспник у новому капроновому капелюсі.
— З десяток таких би — хоч родину скликай та празник справляй.

— Та що ви, папашо, смієтеся, чи що? Їхнє м'ясо їсти не можна, рибою смердить, — повчає молодик у чорних окулярах.

— Ну то й що? Рибу ж їдять. Аби була.

— То — рибу. Рибку і нам подавай, не відмовимось. А чайки, папашо, тут для

пейзажу. Ясно вам?

Старий косує оком, але нічого не каже. Молодик у чорних окулярах жмакає шмат газети й підкидає папір'яну кульку вгору. Одурена чайка з лету хапає ту кульку й ображено відкидає. Молодик регоче.

— Хитра, стерво, виплюнула. Якби у хліб гачок на нитці — запросто можна зловити.

— Нащо вона тобі? Сам же кажеш — їсти не можна.

— А так, для сміху.

— Ну й дурень, — одвертається старий. — Це таки ясно.

Біля парапету троє фотографів, войовничо озброєні триногами штативів, виловлюють клієнтів. Вони кваліфіковано тиснуть на психіку.

— Куди поспішаєш, дорогий? Давай-но краще знімемось. На фоні моря — люкс!

— Та нащо воно мені?— відмахується курортник, а може, "дикун".

— Вай, не треба так говорити, дорогий! Море — то море! Краще ставай отут. Море буде, чайки будуть, Ялта буде!

Клац!

Другий:

— Мамашо, ходіть сюди! Кольоровий портрет зроблю, вдома на стіну почепите. Сусіди завидувати стануть.

— Я погано на картонках виходжу...

— Для чого погано? Не треба погано. Ось швиденько на фоні моря ставайте. А то люди скажуть: бабка вік прожила, а моря не бачила.

Третій:

— Та яка вона тобі бабка? До мене йдіть, я з вас молоду красавицю зроблю!

Цій старенькій пощастило врятуватися втечею, зате один з фотографів рішуче переймає довготелесого чоловіка з пакунками в сітці.

— Стоп! Поверніться в профіль. Так і є, профіль орлиний. Дивіться туди, на пароплав. — Фотограф вихоплює сітку з пакунками і пхає до рук журнал. — Задумайтесь. Вище голову! Та не так високо.

Довготелесий скоряється. Напевне, у себе, деś на Смоленщині, чи на Полтавщині, чи звідки він там приїхав, миттю потури́в би настирливця, а тут для нього все таке незвичне.

Клац!

— Готово. Зробимо в кольорі.

— То ж, мабуть, дорого?

— Соромно слухати. Таке лице, як у вас, треба тільки в кольорі! Попрошу завдаточок... Так, порядок, до скорої зустрічі. Мадам! Ні, не ви, а мадам у жовтому шарфіку. Ось подивіться на взірці. Подобається? Ви хочете з усмішкою?

— Та я не хочу...

— Тоді без усмішки. Сумуєте за чоловіком? Ах, за дочкою? Прекрасно! Сумуйте. Дужче сумуйте і станьте під пальмою. Руку — отак.

Клац!

Чому вони так легко піддаються? Мабуть, фотографи навчилися безпомилково впізнавати свої "об'єкти". Ось один із них чіпко зловив мій погляд, і я швидше йду далі від гріха. Цур їм.

Та що — фотографи? Зрештою, фотографії-пам'ятки залишаться людям, можливо, на довгі роки, а то й на ціле життя, бо ж не всі щороку їздять до моря. Отже "фотомисливці" явище швидше комічне, аніж шкідливе. А от ця жінка...

Вона зручно вместилася на лаві. Вже зовсім стара, опасиста, але з пронозистим поглядом очиць, глибоко втоплених у драглистому лиці. Оглянула мене уважно, оцінюючи, й поблажливо посунулася.

— Сідайте, правди в ногах немає. Ви приїжджі?

— Так.

— Звідки?

— З Києва.

— А от я — тутешня.

Дивно. Тутешні понад морем отак не сидять, та ще в будень. Невже вона така закохана в море?

— Ви, певне, любите море?

— А що — море? Солона вода. Щодня бачу, аж набридло. Живемо ж тут.

— І як же вам тут живеться?

— Тепер — нічого, а спочатку горе було.

— Коли — спочатку?

— Ну, з сорок четвертого року. Ой, і натерпілися ж, і намучилися ж!

— Мабуть, вашу домівку зруйнувала війна?

— Та ні, хвалити бога, німці до нас не дійшли. Справна була хата й садиба добра.

— То чого ж їхали сюди?

— Е, голубонько, рибка шукає, де глибше, людина, де ліпше. Тут же море, курорти. Хату свою продали за добрі гроші, а самі з чоловіком — сюди. Та якби ж знали — не їхали б...

— Хіба ви на голе місце їхали? Житло ж напевне дали?

— І-і, що то за житло — халупка. Та й стіни не гризтимеш. Тут виноградники, а ми до картоплі звичні. Де її, картоплю, садитимеш? Камінь, гори.

— То вертайтеся назад.

— Нащо тепер вертатися? Відмучились. Будинок на п'ять кімнат звели, сад хороший виростили. Чого вертатися? А ви часто сюди їздите?

— Ні.

— Дарма. І путівки не треба, я кімнати здаю. У нас благодать, краще, ніж у тих санаторіях. Але будь-кого я не приймаю, гулящих чи п'янюг усяких, крий боже! Тільки порядних людей. Влітку від "дикунів" не одіб'єшся, та в мене свої постійні квартиранти — з Москви, Ленінграда, Харкова. Дякують мені завжди, бо ж я таки стараюся, треба людям добре відпочити. Та знаєте, як воно буває: коли приїдуть, а коли й не зможуть, — отож треба зарані путящого квартиранта напитати. Бо з того квартирного бюро з

дітьми присилають, а нащо воно мені? Діти фрукту збавляють, галасують, Ну, само собою, беру за квартиру дорожче, зате ж у мене суший рай.

— І без картоплі?

— Картоплю привозять. Тепер усе привозять. То, може, адресок дати, про всяк випадок?

— Спасибі, не треба.

Жінка відразу втрачає до мене інтерес. Придивляється до інших, солідніших на вигляд. Мені здається, що від неї розходяться прозорі липучі тенета.

Зненацька до нашої лави підскакує літній чоловік з розхристаній тенісці. Його збуряковіле від гніву обличчя не віщує нічого доброго, і "павучиха" вмить перевтілюється на скорботно-заклопотану добродійницю. Але цей камуфляж не допомагає.

— Ви що нам обіцяли?— розлютовано гримить чоловік. — Кімнату з окремим ходом? А поселили в якусь собачу буду...

— Та я ж... Ви ж учасно не написали, а тут підвернулися люди, дуже просили... Але ви не переживайте...

— Я не переживатиму. Рознесу в тріски вашу халабуду, як не виселите отих... Дерете, як з мертвого, а...

Чоловік з безповоротно рішучим виглядом рвучко повертається і швидко йде. Стара, ойкаючи та примовляючи, щосили поспішає за ним. Їй таки важко бігти, але мені її не шкода.

Щось торкнуло мене за коліно. То мале дитинча придибало на втіху молодій мамі: саме ходить! Мама гордовито позирає на мене. Моя рука мимоволі тягнеться до дитячої голівки. Кругле личко — засмагле від кримського сонця, а довірливі оченята — ясно-зелені. Як сьогоднішнє море.